

Skördetider

Livet på bondgården i gamla tider var slitsamt. Allt skulle göras med handkraft, den tidens enda energikälla så gott som. Inte minst arbetsamma var slåtter och skörd. Då sattes ett lieorv i handen på varje något så när fullgod arbetskarl och för den som inte orkade gå med lien fanns det alltid ett räfskraft att hålla i. Gamlingar, kvinnor och barn – alla fick hjälpa till efter sitt mått av ork och förmåga.

Hästarna däremot hade goddagat. Jag minns hur min morfar berättade om hur hästarna reds ner till sommarbete på oppalaböndernas skog vid Säljemar när vårbruket var över. För pojkar och drängar var detta ett av sommarens äventyr. Man red förstås barbacka och att de fick ridsår upptäckte de först när den långa vandringen hemåt skulle anträdas och då var utfärden minsann inte så rolig längre.

I slutet av 1800-talet kom så slåttermaskinerna och ställde till med revolution för både hästar och människor. Många av de gamla bönderna ruskade på sina huvuden åt nymodigheterna och en del lovade dyrt och heligt att någon sån där mackapär aldrig skulle få komma till deras gård. Ingen människa skulle få dem att tro att det skulle bli någon bättre skörd på en åker där ett sånt slamrande vidunder gått fram. Men snart fanns det i alla fall en McCormick eller en Favorit eller vad nu vidundren hett i varje gård.

Slåttermaskinerna kom väl till pass när inägorna skulle skördas, men var ju ingenting man kunde ta med till fäbodvallar och slåtterängar dit inga vägar ledde utan bara steniga stigar. Där blev lien forfarande härskare. Ängsslogen betydde fortfarande ett outhärligt tillskott för att kunna hålla gårdens djur vid liv över vintern. Långa vägar gick man. Från Oppala till Mås-ängena tog det nog en och en halv timme att gå och undra då inte på om det kändes hugnesamt om det fanns nån fäbodjanta hemma på Norrmarksvallen så att slåtterkarlarna blev rodda över Norrmarkssjön.

Var vägen lång så gällde det också att vara ute i svinottan. Nyslipad måste lien vara, brynstenen fick inte glömmas hemma och matsäcken skulle vara väl tilltagen för att räcka hela arbetsdagen. Innan daggen gått ur gräset skulle dagens beting vara avklarad om det inte skulle bli alltför slitsamt.

När gräset var avmejat var det dags för frukost och sen skulle gräset ”småsträngas”, dvs man rätsade ihop ett par lieslag till en sträng som gjordes så luftig som möjligt för att torka snabbt. När det var gjort kunde man unna sig en rejäl vilopaus innan man tog till räfsorna igen för att räfsa ihop till större högar som i sin tur breddes ut till ”breor”. Eftersom det självvuxna gräset var ganska torrt i sig självt hände det att höet fram på eftermiddan var så torrt att det kunde räfsas ihop och lastas på ”hävlarna” och bäras in i ladan innan hemfärden. Men ingen må väl undra på om den som bar i ”bakhävlarna” snubblade som en nyfödd kalv bland ängens tuvor. Trött var han och ingenting såg han utan måste gå helt ”på känn”.

Myrslogarnas lador skulle kunna ha ett eget kapitel. Små var de alltid. Timrade av oskrätt klintimmer och oftast var det mellanlägg mellan stockarna så luften kom in och kunde fullborda torkningen. I Hälsingland och Västerbotten byggdes ladorna med väggar som lutade utåt, men den seden tycks aldrig ha fått fotfäste i våra bygder.

Att sluta den här berättelsen med att säga att det var ett trött arbetslag som i kvällningen drog hemåt mot byn kan nog däremot vara en ganska onödig gärning.

/John

[Hillebygden, Nr. 2, 1982]